

Trgovinska zamenjava Sovjetske zveze s šterlinškim področjem

Povojnaj trgovina Sovjetske zveze z zahodnimi državami je bila v znatni meri določena s stanjem političnih odnosov. Med korejsko vojno je bila trgovina med državami vzhodnega in zahodnega bloka minimalna. Široke izvozne prepovedi v vzhodnoevropske države, ki so jih uveljavile članice Atlantskega pakta, so zožile v največji meri trgovino in splošne poslovne stike.

Obseg trgovine s šterlinškim področjem je bil s tem embargom posebno prizadet, ker je Velika Britanija zelo pomembna za sovjetsko ekonomiko kot dobavitelj strojev in zelo kvalitetnih industrijskih izdelkov, druge države šterlinškega področja pa nič manj pomembni dobavitelj surovin. V letu 1955 se je britanski izvoz v ZSSR skrčil na minimalno številko 3,3 milijona funtov šterlingov. Izvoz surovin iz drugih držav šterlinškega področja je bil skoraj popolnoma pretrgan.

Popuščanje mednarodne napetosti, ki je pozneje sledilo, je bilo prvi pogoj za poživitev trgovine med ZSSR in šterlinškim področjem. Za leta 1954 je prišlo do več pomembnih poslovnih stikov. Skupini angleških industrijalcev, ki so obiskali Moskvo, so predložili listo izdelkov, za katere so se Rusi interesirali. Ta lista je vsebovala vrsto izdelkov v skupni vrednosti okrog 400 milijonov dolarjev. Šlo je za obseg uvoza, ki bi ga bilo treba uresničiti v razdobju 1. 1955 do 1957. Ta lista pa je vsebovala večino izdelkov, za katere je tedaj še vedno veljala prepoved izvoza.

Britanski izvoz v ZSSR se je v letu 1954 povečal trikratno in dosegel raven 10,1 milijona funtov šterlingov, leta 1955 pa je znašal že 22,9 milijona funtov šterlingov. Leta 1956 se je izvoz Velike Britanije še naprej povečeval. Samo v prvem četrtletju lanskega leta je dosegel vrednost skoraj 9 milijonov funtov šterlingov. Izvoz strojev iz Velike Britanije je porasel od 3,2 milijona funtov v letu 1954 na 8,7 milijona funtov šterlingov v letu 1955. Največji skok je bil dosežen v izvozu tekstilnih strojev (s 616.000 funtov na 4,4 milijona funtov šterlingov).

Zanimivo je, da je bila trgovinska bilanca ZSSR z Veliko Britanijo v zadnjih letih stalno pozitivna. Leta 1955 je znašal izvoz ZSSR v Veliko Britanijo po vrednosti 62,8 milijona funtov šterlingov in iz tega je izvirala pozitivna bilanca za okrog 30,9 milijona funtov šterlingov.

Ta presežek sredstev, ki ga je Sovjetska zveza dosegla v trgovini z Veliko Britanijo, je delno uporabljala za kritje deficita pri drugih državah šterlinškega področja. Deficit v zamenjavi s šterlinškim področjem — brez Velike Britanije — prihaja do izraza že vrsto let zaradi obsežnih nakupov surovin (kavčuk, volna in drugo). Leta 1954 je na primer znašal 22,6 milijona funtov šterlingov. Čeprav se je ta deficit leta 1955 naglo zmanjšal zaradi drastičnega zmanjšanja uvoza iz Avstralije, bo nedvomno tudi v perspektivi imel svojo vlogo pri nadaljnjem razvoju zamenjave in plačevanja.

Možnosti zamenjave med temi dvema področji vsekakor še daleč niso izkoriščene. Čeprav se je, denimo, izvoz iz Velike Britanije v ZSSR v zadnjih letih občutno povečal, še vedno ne predstavlja več kakor 1% skupnega izvoza te države. Dejstvo je, da Sovjetska zveza kaže stalno zainteresiranost za povečanje trgovine tako z Veliko Britanijo kakor tudi z drugimi državami šterlinškega področja. Prav to pa je večinoma mogoče reči tudi za britanske poslovne kroge.

Ob obisku Bulganina in Hruščova v Londonu leta 1956 je bilo govora tudi o povečanju nakupov ZSSR v Veliki Britaniji. S so-

vjetske strani je bila podana ponudba, da bi kupili kapitalno opremo, polizdelke in surovine iz šterlinškega področja v višini 800 do 1000 milijonov funtov šterlingov. Te nakupe bi opravili v naslednjih 5 letih. Britanski poslovni krogi pa izražajo določen dvom v možnost uresničenja takega obsega trgovine. Vprašanje se vsekakor postavlja tako z vidika dejanskih možnosti britanskega izvoza kakor tudi plačilnih sposobnosti Sovjetske zveze. Povpraševanje po določenih angleških izdelkih je na svetovnem tržišču (tako na primer po traktorjih) tolikšno, da bi verjetno ne mogli ustreči sovjetskimi željam. S. B.

TRGOVINA SOVJETSKE ZVEZE S ŠTERLINŠKIM PODROČJEM

(v milijonih funtov šterlingov)

	1952	1953	1954	1955
Velika Britanija:				
uvoz	58,1	39,9	41,8	62,8
izvoz	3,9	3,3	10,1	22,9
reeksport	33,6	9,0	4,6	9,0
trgovinska bilanca	-20,6	-27,6	-27,1	-30,9
Glavne države šterlinškega področja:¹				
uvoz	1,2	1,6	4,6	4,2
izvoz	14,4	20,3	27,1	7,4
trgovinska bilanca	+13,1	+18,7	+22,6	+3,2
Skupna bilanca ZSSR in šterlin. področja	-7,5	-8,9	-4,5	-26,7²

¹ Avstralija, Nova Zelandija, Pakistan, Islandija, Zlata obala, Malaja.

² Prvih deset mesecev.

Delavski sveti na Poljskem

Novembra lani je poljski sejem sprejel zakon, s katerim je uredil delo delavskih svetov in določil njihove pristojnosti. Vprašanje delavskega samoupravljanja je na Poljskem že več časa na dnevnem redu. Pobudo so dali sami delavci. V nekaterih podjetjih so delavci na svojo pobudo organizirali delavske svete. Osmi plenum CK Poljske združene delavske partije pomeni preokretnico glede uvajanja delavskih svetov. Na plenumu je bilo sklenjeno, da ne bodo oklevali z uvajanjem delavskih svetov in da ne bodo omejeni samo na majhno število podjetij. Osnovna načela, ki jih vsebuje besedilo poljskega zakona o delavskih svetih, so:

— delavski sveti se formirajo v državnih industrijskih in gradbenih podjetjih, na državnih kmetijskih posestvih, če se za to izjavi večina delavcev in uslužbencev, ki so v njih zaposleni;

— pristojnost delavskega sveta: sprejemanje letnih planov podjetja na temelju državnega gospodarskega plana, sprejemanje operativnih planov podjetja, določanje strukture in organizacijske sheme podjetja, razpravljanje o letnih bilancah, odločanje na temelju direktorjevega mnenja o prodaji odvečnih strojev in naprav, določanje norm na temelju kolektivnega dogo-

vora, tarifni, pravilnikov in premijskih pravilnikov, odločanje o namenu tistega dela dobička, ki pripada podjetju, odločanje o razdelitvi tistega dela dobička, ki pripada kolektivu;

— sklepi delavskega sveta glede plač, skladov podjetja, materialno socialnih vprašanj, varnost, itd., morajo biti sprejeti v sporazumu s tovarniškimi svetom. V primeru nesoglasja odloča delovni kolektiv, ki mu je delavski svet odgovoren;

— dve tretjini delavskega sveta naj bosta po možnosti sestavljeni iz delavcev;

— volitve članov delavskih svetov opravijo s tajnim glasovanjem;

— število članov delavskega sveta določi kolektiv;

— delavski svet izvoli iz svoje srede predsednika in podpredsednika;

— statut delavskega sveta lahko določi, da organizira delavski svet svoje predsedništvo in da prenese na njega del svojih pooblastil;

— direktorja podjetja nastavlja in odstavlja državni organ, potem ko doseže soglasje z delavskim svetom;

— delavski svet je upravičen predlagati nastavitve in odstavitve direktorjev in njihovih namestnikov.